

- підвищення рівня культури безпеки праці шляхом пропагування безпеки праці та способів запобігання виникненню ризиків виробничого травматизму, професійних захворювань та аварій на виробництві, формування відповідального ставлення працівників до особистої безпеки та безпеки оточуючих, а також до виробничого середовища та навколишнього природного середовища;
- підвищення рівня наукових і науково-технічних досліджень стану охорони праці, розв'язання проблем профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань, координації науково-технічної діяльності у цій сфері та забезпечення впровадження в практику позитивних результатів такої діяльності;
- використання передового вітчизняного та зарубіжного досвіду з питань поліпшення умов і безпеки праці на основі міжнародного співробітництва.

Виконання Програми дасть змогу сформувати сучасне безпечне та здорове виробниче середовище, мінімізувати ризики виробничого травматизму, професійних захворювань та аварій на виробництві, знизити до 2016 року коефіцієнт частоти виробничого травматизму і коефіцієнт частоти виробничого травматизму із смертельним наслідком до показників 0,7 та 0,03 відповідно, що забезпечить скорочення соціальних і економічних втрат від їх негативних наслідків та сприятиме сталому зростанню національної економіки.

ШУМИЛО М. М.

Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України,
старший науковий співробітник відділу проблем цивільного,
трудового та підприємницького права, кандидат юридичних наук

МІСЦЕ ЧАСУ В ПРАВОВІДНОСІНАХ З ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Пенсійне забезпечення як частина правової системи оперує часовими категоріями, особливо це питання гостро стоїть при розгляді правовідносин. Виникнення, зміна, призупинення, відновлення, припинення правовідносин в пенсійному забезпеченні є надзвичайно актуальними. Але окрім суто практичних питань, для теорії пенсійного забезпечення не менш важливим є питання часових меж не конкретного правовідношення (призначення пенсії), а комплексу правовідносин, без яких не можлива реалізація права на пенсію.

В науковій літературі неодноразово зазначалося, що в сучасних економіко-правових умовах пенсійне забезпечення не можливо

розглядати через призму тільки пенсійних (пенсійно-забезпечувальних) правовідносин. Соціально-економічні перетворення сприяли виникненню нових видів правовідносин в пенсійному забезпеченні.

Латинське слово *tempus* (мн. *tempora*) — час, строк займає важливе місце в праві з часу його зародження. Із ускладненням суспільних відносин і права питання часу набуло свого остаточного вигляду у формі юридичного факту. Як відомо, без «темпорального» юридичного факту не існує жодна галузь права. Особливо питання юридичних фактів виникає саме при застосуванні пенсійного законодавства, а також при вивченні його теоретичної основи.

Завдячуючи пенсійно-страховим правовідносинам виникає такий ключовий для пенсійного забезпечення «темпоральний» юридичний факт як страховий стаж. Так, ст. 1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» визначає, що страховий стаж — період (строк), протягом якого особа підлягала державному соціальному страхуванню, якою або за яку сплачувався збір на обов'язкове державне пенсійне страхування згідно із законодавством, що діяло раніше, та/або підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню згідно із цим Законом і за який сплачено страхові внески. Крім цього, існує низка строків, які визначені як зазначеним Законом так і положеннями, порядками та інструкціями Пенсійного фонду України.

Найбільшу кількість строків можна зустріти при детальному аналізі процедурних правовідносин. Саме вони визначають у який термін необхідно розпочати страхування, звернутися до Пенсійного фонду України, коли починається виплата пенсії, які строки подачі документів тощо. Це зумовлено тим, що процедурні правовідносини в пенсійному забезпеченні виконують організаційну функцію і містять велику кількість саме організаційних норм. Крім цього, правове регулювання завжди перебуває в певних часових межах, саме тому процедурні правовідносини так тісно пов'язані з темпоральним аспектом пенсійного забезпечення.

Говорячи про місце часу в пенсійному забезпеченні, можна дійти висновку, що він притаманний як кожному правовідношенню окремо, так має єдині межі. Головним висновком наведеного є те, що сьогодні постала необхідність перегляду у теорії пенсійного забезпечення моменту виникнення та припинення пенсійних правовідносин у широкому розумінні. Вище наведені аргументи доводять, що пенсійне забезпечення через правовідносини розпочинається з моменту здійснення страхового внеску та закінчуються, за загальним правилом, моментом пенсійної виплати, навіть, якщо для цього необхідно пройти визначенні чинним процесуальним та виконавчим законодавством процедури.